

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quid sit quod ait Dominus, de meo accipiet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

impofuit qui inenarrabilis benignitatis materiam in impieta-
tu argumentum accipiunt. Cum enim dicant propterea filium
incarnatum, quoniam inferior erat patre dicemus ad alios: Quid
de spiritu dicitis: Non accepit carnem, neq; propterea ipfum fi-
lio maiorem afferetis. Theophylactus quoque Spiritu-
tum sanctum nihil a se dixisse, sicut Christus nihil di-
xit a se, existimat. Chryllostomus, *ἵνα εἰς τὸν ἐγγὺν
πατέρα καλεῖται ὁ υἱός, ὅθεν ἐναντίον, ὅθεν ἰδὸν καὶ τὸ ἐ-
μὸν. Quae ego dixi illi & ille dicit: nihil contrarium, nihil prop-
riū prater mea.* Non quod nihil noui, sed nihil non a
Christo, hoc enim ipse explicat. *ὡς περὸν καὶ ἐαυτῶ
λέγων, αἱ ἐμαυτῶ ὅν λαλῶ τὰ πρὸς τὸν ὅτι ἕθεν ἐκτός τῶ
πατρὸς, ὅθεν ἰδὸν παρ' ἐκείνου καὶ ἀλλοτέρων οὕτω καὶ καὶ
τῶ πνεύματι.* Quemadmodum igitur de seipso loquens, a me-
ipso non loquor, hoc dicit: quod nihil sine patre, nihil proprium
prater illum, & alienum, sic & de spiritu sancto. Quemad-
modum igitur non omnia ante Pater dixerat, quae i-
pse docuit, ita neque omnia ipse quae Spiritus sanctus
postea suggestit licet non aliena.

§. 2. Calumnia vera est, cum nos sectarij accusant
quasi ex nobis ipsis aliqua doceamus. Ita Rudolphus
Gualteri, Bullingerus, Hunnius, alijq; Et Bullingerus
quidem omnia Catholicos a seipsis loqui, quae in fa-
cris literis disertè expressa non sunt, quod idem etiam
Caluinus ogganit. Bullingerus quidem omnia do-
gmata in scripturis clarissime proposita imaginatur, i-
mo Apostolos perfidiae accusandos si non omnia scri-
psissent accurate, quae in Ecclesia sunt credenda.

Respondeo. Haec omnia ipsos loqui a seipsis & ia-
cere in nos calumnia πάλιν διομύσσειν, quae in ipsos reci-
dit. Nā nihil in Ecclesia docendū esse, quod non est in
scriptura, nulla docet scriptura. Omnia dideritissime ex-
pressa esse nusquā legimus. Ne alia quidem eorū do-
gmata, vt corpus Christi esse figurā corporis, credere
esse simulare fidem. Homicidas & adulteros retinere
Sp. S. & iustitiam, haec aliena Christo, haec nō a Spiri-
tu sancto, sed a seipsis, imo a patre diabolo loquūtur.

At Apostoli cur non omnia scripserunt? Cur Christus
nihil scripsit, nec viuis scribi curauit: Ad predicandū,
non scribendū omnes missi sunt, cū visum est oppor-
tunum, scripserunt. Cur vero non nisi paucis, & vt vi-
sum est haereticis, non nisi Graece scripserunt? An He-
braeis, Latinis, barbatis Euangelium inuiderunt? An
ideo illarū genuū Ecclesia non fuere verae, qui verbo
tradito non scripto vrebantur? At explicata est illis
scriptura Graeca, ita sanè traditione ergo Euangelium
didicerunt, vt illi qui legere nesciunt. Legunt Ger-
mani, & Poloni sonantes sua lingua scripturas, nec
tamen scriptū est, eas esse veras scripturas, sed credunt
tralatoribus. Cur non etiam & explicatoribus? Non
putarunt Apostoli omnibus linguis scribendum, sed
successoribus explicanda reliquerunt, & quae scripse-
runt, & quae praedicarunt.

QVÆSTIO IV.

Quae futura annuntiabit?

§. 1. **C**onsolatio ad hoc pertinet, vt ostendat eos
fore magnae auctoritatis, quā possint cōuin-
cere Iudaeos & gentes, atq; inter cetera promittit do-
nū Prophetiae. Summa aut erat inter Iudaeos auctori-
tas prophetarij. Nam humanae mentis curiositas prae-
sentium fastidiosa, futurorum auida, maximi eos aesti-
mat, quos futura praenidere cognoscit. Futura illa qui-
dam restringunt ad statū Ecclesiae, & spiritalia, verum
ad omnia quae cognouerunt per Spiritum prophetiae
homines diuersi, tam Apostoli, quā alij. Lutherus ne-
gat iā opus esse miraculis, nec iā futura cognosci. Sed
refellitur Christi verbis. Ecclesiae suae promisit Spiritū
prophetiae, τὸ ἐχόμενον futura annuntiabit Sp. S. & tē-
pore Apostolorū Agabus, & filiae Philippi prophetiā
habuerunt, atq; adeo, vsq; ad nostra tempora non de-
fuerunt, qui longe distita, & futura praedixerint. Pro-
phetiae igitur donū inter ceteras notas veræ Ecclesiae
Adami Conzen in Euang. Tom. II.

signū est, vt illa sit Ecclesia in qua Prophetae sunt, & ea
nō sit in qua nulla est futurorū presentio. Ita Io. Apoc.
19. Testimonium Iesū est Spiritus prophetiae. Et Ephes. 4. ad
extremum vsq; diem vt alia dona, ita etiam Spiritus
prophetiae in Ecclesia continuatur. Inter ceteros vi-
de de his Bozium l. 6. c. 11. de signis Ecclesiae.

VERSUS 14.

Ille me clarificabit: quia de meo acci-
piet, & annuntiabit vobis.

QVÆSTIO I.

Quid sit quod ait Dominus, de meo accipiet?

§. 1. **N**E maiorem forte Spiritum sanctum filio esse
existimarent, fore ait, vt ipse Spiritū clarificet
& illustret, δόξα αὐτοῦ glorificabit; docebit enim eius di-
uinitatem maximisq; miraculis cōfirmabit. Ipse quasi
legatus Christi omnia praestabit, caritatem diffundet
in corda fidelū. Expositio est triplex. De meo accipiet,
hoc est ex scripturis accipiet. Deinde de meo, hoc est
de mea doctrina accipiet. Tertio de meo accipiet, quia
a me procedit, ita vt procedendo essentiam, ita etiam
docendi munus aliaq; accipiet. Prima expositio est a-
liena; non enim sola scriptura vltus est, sed multa non
scripta reuelauit, nondū nouum fœdus erat scriptum:
sed ipse reuelauit, quae scribenda, & quae non scriben-
da fuerunt. Deinde scriptura tam Spiritus sancti quā
Christi erat. Illo .n. inspirati locuti sunt prophetae quae
inspiratio Spiritui sancto appropriatur. De scripturis
tamen accepit, dum eas interpretatus est Apostolis, &
memoriam bibliorum illis momento contulit.

De meo
quid?

De scri-
pturis ac-
cepit.

§. 2. Altera interpretatio duplici modo intelligi po-
test. Primo vt nihil docturus dicatur, nisi quod Chri-
stus docuit, eiusq; doctrinā in memoriā reuocaturus.
Hunc sensum nonnulli haeretici frustra contra tradi-
tiones vrgent, & supra refutaui. Alius sensus verus est:
nempe de mea doctrina factisq; accipiet & docebit,
quae ego docturus eram, si iā idonei essetis auditores.
Chryllostomus monet, non ideo accipere, quod indi-
geat aliena institutione, εἰς ὃν ἐγγὺν ἐμελλον διδάσκειν ἐκ
τῶ ἀποστόλου, αὐτὸς ἐρεῖ. Ex quibus ego docturus eram, ex eisdem
& ille loquetur. Addit ille Spiritum plura locuturū, quā
locutus sit filius, ideo filium clarificare. Non ergo a
Christo abducat, sed Christum commendabit, idque
de meritis Christi; nam omnis etiam gratia, quam no-
bis donat, de merito redemptoris donabit.

§. 3. Tertiam interpretationē magno consensu ha-
bent patres interpretes, atq; adeo etiam multi haere-
tici. De meo accipiet, quia a me procedit. Quia eadē
mea, & illius scientia, sicut essentia. *ἐκ ἐμοῦ ἢ πατρὸς καὶ
καὶ τῶ πνεύματος* inquit Chryllostomus, *Ex eodem thesau-
ro, & diuitijs scientiae.* Et Nazianzenus. Ex eo vtiq; quod
est filius, quia & filius ex eo, quod est pater. Orat. 5.
cedendo. Et Theophylactus: *Glorificabit me, nam in nomine meo om-
nia loquetur, & faciet, & nihil contrarium dicit: vt ego pro-
pter facta per ipsum miracula Deus credat, vobis meis discipu-
lis diuite gratia infusa & per meam mortem nomen meū ma-
gis effulgeat.* Postea cum audierunt Dominum dicentem: quod
vnu nobis dux Christus est. Vt ne existimarent: quod postquā
vnu magister es ipse, quomodo nobis dicit & alium fore magi-
strum Spiritum? subfert: *Ex meo accipiet; hoc est. Ex meo the-
sauro, qui est patris. Postquam enim omnia, quae habet pater,
mea sunt, & mea diuinitate, & Paraclerus ex illis quae patris sunt,
loquetur, merito dico, Ex meo accipiet: hoc est, thesauro, & di-
uitijs, & cognitione.* Quare hinc deitatem Spiritus probat:
Nulla enim creatura eo modo accipere potest de
illis quae sunt Dei. Eadem est sententia Ignatij ad E-
phesios, Martialis ad Burdegal. c. 10. Cyrilli Ierosoly-
mit. catech. 17. Epiphaniij. Sed eam praecipue in dispu-
tationibus cōtra Arianos Athanasius illustrauit. Ma-
xime ad consolationem pertinebat, vt intelligerent,
T. 3. Spiritum

Ex Christi
accipit pro
cedendo.

Heretico-
rū dogma-
ta nō sunt
in scrip-
tura.

apostoli ad
predican-
dum non
scribendū
missi.

Summa
auctoritas
Propheta-
rum.

Opus etiā
nunc mi-
racula.

Spiritum eiusdem secum esse naturæ, atque essentia, atque adeo se quoque semper cum illis fore. Athanasius contra Vrubicum. Si pater non est, sed ab eo procedit, si filius dicit: de meo accipiet, nec tamen factus est, quid tibi esse videtur? Et oratione secunda contra Arianos. Dominum qui Sp. S. accepit, vt hominum, etiam misit, & dedisset, καὶ μὴν αὐτὸς ὁ κύριος ὁ θεός. τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἐγὼ αὐτὸ δώσω αὐτῷ. καὶ λάβετε πνεῦμα ἄγιον τοῦ πατρὸς. καὶ ὡμῶς ἀλλοῖς παρέχων ὡς λόγος καὶ ἀπαύρασμα τῶ πατρὸς, λέγει τῷ νῦν ἀγαλλῶσθε. ἐπειδὴ πάλιν γέγραπεν ἂν θεῶν καὶ τὸ ἀγαλλῶσθον σῶμα αὐτῶ ἐστίν. **Quin** & ipse Dominus loquitur discipulis, Spiritus de meo capiet: & Ego illum mitto: & Accipite Sp. S. Attamen is qui alijs donat, vixit verbū & splendor Patris, nunc dicitur sanctificari postquam homo factus est: & ipse est corpus quod sanctificatur. Et de communi essentia patris filij & Sp. S. probat, ὅτι ἡ τριάς ὁ θεὸς ἐαυτῶς δοξάζεται. **Quod Trinitas à seipsa glorificatur.** Et eodem lib. o communem doctrinam contra Arianos asserit, qui inter illa verba ἐξ ἑ, & δι ἑ hanc distinctionem faciebant. attribuentes illud ἐξ ἑ, Ex quo, patri, at vero δι ἑ, per quem, filio. Inuenimus enim, inquit, in scripturis & de patre dici δι ἑ, & de filio, ἐξ ἑ, & de Sp. S. similiter. De filio hunc locum citat. **Quin** etiam illi qui de donis interpretantur, hanc tamen ἀμοιβῶσι τῆτι i dentitatem naturæ hinc probare concedunt.

§. 4. Hinc facile refellitur, quod Theodorus Vitus obiicit. Sp. S. nihil à seipso dicere, à Christo accipere, non igitur Papam posse à seipso legem ferre, aut dogmata proponere. Nam ridicula consequentia est, quæ à personarum in eadem essentia coniunctione sumitur, ad leges Ecclesiasticas ferendas. Cur enim Papa nō possit, aut de moribus aliquid cōstituere, aut traditionem explicare, aut errores damnare, aut traditiones à maioribus datas tueri, idcirco, quod à patre filioq; procedat Sp. S. Ita vero locum eum etiam hæretici interpretantur. Bullingerus, de meo accipiet. Hoc est, mea est natura. Rudolphus Gualteri, hic ait indicari Trinitatis mysteriū Strigelius; De meo, accipiet aliquid essentialē. Et Hunnius hūc in locū. [Octauus (locus est) de summo & ineffabili plane mysterio admirandæ illius κοινωσίας, quæ in Trinitate habent, Pater, Filius, & Sp. S. Eam paucis verbis expressit Christus, inquit, Omnia quæ habet pater mea sunt. Cū igitur omnia sint patris, & Christus probe, ideo Sp. S. de suo accipere, quia omnia patris sua sunt, clarum est. Eius hanc esse argumentationem. Sp. S. accipit de eo quod est patris, omnia patris sunt filij, ergo accipit de eo quod est filij. Quod de essentia veteres & recentiores interpretantur.] Verba Hunnij sunt. [Quicquid igitur pater esse, & habere dicitur, excepta personæ suæ singularitate, id totū filij quoq; est, cum quo æternā suam diuinitatē, essentiam, maiestatem, gloriam, & vitæ suæ plenitudinem, in vnitatē essentia sine vlla diuisione, & distractione communem habet pater: Ita pater & filius communem quoq; habent Spiritum, qui ipse quoq; in vnitatē essentia, cum patre filioq; viuunt, regnatq; Deus benedictus in sæcula.] Hæc non ideo dico, quod si concedamus de donis sermonem esse, sequatur quod infert hæreticus. Nam quicquid Pontifex ex auctoritate docet Ecclesiam, à Christo accepit, non de suo commentus est.

§. 5. Quæ et Caluinus passim contra Sp. S. blasphematur, ex hisce confutantur, vt cū patri primū, filio secundū, tertium honoris gradū Sp. S. tenere docet, vt in c. 6. Io. in 26. Mat. & in confell. 6. Beza in Geneuenfibus. Essentia diuinam realiter, & ab æterno distinctam dicit, in personis. & Caluin. l. 1. c. 8. §. 19. 23. Sp. S. non habere essentiam seu deitatem à patre & filio per æternam productionem, aut communicationem, sed à semetipso. Eodem modo contra Valentinū gentilem disputat. Hinc Trinitarij in Illyrico & Dacia tres se Deos habere ex doctrina Caluini profitentur. Contra hæc Athanasius multis locis, & l. de susceptione humanæ naturæ. Si n. non habet à pa-

Trinitatis processio non impedit leges Ecclesiasticas.

Caluini error in Trinitate.

tre & filio eandē essentia, aut plures Dei sunt, aut creatura est Sp. S. vt Basiliius Ancyranus, Georgius Laodiceus, Sylanus, cæteriq; semiariani docuerunt. Vide & Theodoretū l. 2. fabul. hæreticarū. Basiliiū contra Eunomiū. Ambrosiū Hilariū, cæteros. Verū ille essentia habere vnāquamq; personam à seipsa comminiscitur, & Patres Nicenos durius locutos, & stolidā teuulisse Battologiam. In actis seructi. p. 44. At si tres essentia sunt, necesse est, tres esse Deos. Tres personas appellat aliquando in vna essentia residētias. Et Beza sane à Christo non accipit, quod in confell. c. 2. habet. Scriptura sacra perspicue nos docet, hanc diuinam essentiam, in tres personas vere realiterq; distinctam nempe patrem, filium, & Sp. S. At nusquam hoc scriptura dicit, nusquam iubet illud eradi, Deum de Deo. Hinc Statorio & Blandrata tres Dei esse vifi sunt.

VERSUS 15.
Omnia quacunque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi, quia. &c.

QUESTIO I.
Quomodo omnia qua habet pater, sua dicit?

§. 1. **C**um se omnia à patre accepisse sepius sit testatus, nunc obiectioni, que discipuloū animos pulsa e poterat, occurrit, cur non dicat et Sp. S. accipere à patre? Responso est. Omnia quæ habet pater mea sunt, itaq; qui quod à patre accipit, etiā à me accipit. Caluinus de donis ita interpretatur, vt de naturæ communionē neget. Alij exponunt, inquit, cōmune esse filio, quicquid habet pater, quatenus idē est Deus. Sed hic non tū de arcana & intrinseca, vt sic loquar, potentia differit, quā de iniūctio sibi erga nos officio. Deniq; suas diuinitas predicat, vt nos ad fruendū inuuet: atq; inter dona, quæ per eius manū à patre accipimus Spiritum recēset. Caluinū refutat patrū exposicio imo & Zwingliani, vt Bullingerus: Omnia esse substantia paternæ, & esse Chara & etē docet. Accurate Cyrillus l. 1. c. 2. & Hilar. l. 3. de Trin. docet non esse Deū solitariū, & opes has ad essentia pertinere, A filio, inquit, igitur accipit, qui & ab eo mittitur, & à patre procedit: & interrogo vtrū id ipsum sit à filio accipere, quod à patre procedere? Quod si nihil id ferre creditur, accipere à filio & à patre procedere certe id ipsum atq; vnū existimabitur, accipere à filio, quod sit accipere à patre. Ipse n. Dominus ait: Quoniam de meo accipiet & annuntiabit vobis. Omnia qua habet pater mea sunt, propterea dixi, de meo accipiet & annuntiabit vobis. Hoc quod accipit siue potestas, siue virtus, siue Doctrina, filius à se accipendū esse dixit: & rursum hoc ipsum significat accipiendū esse à patre. Cū n. ait: Omnia quacunque, habet pater, sua esse, & idcirco dixisse se, de suo accipiendū esse, docet et à patre accipiendū, à se tamen accipi: quia omnia qua patris sunt, sua sunt. Nō habet hæc vnitatis diuersitatem: nec differit à quo acceptum sit quod datum à patre datum referatur à filio. Nunquid & hic voluntatis vnitatis afferetur: Omnia qua habet Pater filij sunt: & omnia quæ filij sunt, patris sunt. Ipse n. ait: Et mea omnia tua sunt, & tua mea. Nondum loci est vt demonstrarem cur ita dixerit, Quoniam de meo accipiet: futuri n. temporis significatio est vbi accepturus ostenditur: nunc cerē ideo à se accepturum ait, quia omnia patris sua essent. Dissēca natura huius, si potes, vnitatem: & aliquā dissimilitudinē inter necessitatem, per quam filius non sit in vnitatē natura. A patre enim procedit Spiritus veritatis: sed à filio mittitur, & à patre. Omnia qua patris sunt filij sunt: & idcirco quicquid accipiet à filio accipiet ille mittendus, quia filij sunt vniuersa qua patris sunt. Natura itaque in omnibus tenet suā legem, & quod vnū ambo sunt, eiusdem in virosq; per generationem naturam, diuinitatis significatio est: cum id quod accipiet à patre Spiritus veritatis, id filius dandum à se fateatur. Non permittenda igitur ad impia intelligentia libertatem hæretica peruersitas est vt dicitur hoc Domini quod omnia patris sunt, sua sunt, idcirco à se accipiet Spiritus veritatis non ad vnitatem confiteatur referendum esse natura. Athanasius clarissime in ipso Cōcilio Niceno disputans cōtra Arium

ADAMI CONZEN
+ EUANGELIUM